

ارزیابی واگذاری ارائه خدمات دارویی به بخش خصوصی در مراکز مجری برنامه پزشک خانواده استان خراسان رضوی: رویکردی بر سیاست گذاری مبتنی بر شواهد

Evaluation of Outsourcing of Pharmacy Services to the Private Sector in the Family physician Based Health Centers in Khorasan Razavi Province: An Evidence-Based Approach to Policy Making

Hossein Khooban
E-mail: khoobanh@mums.ac.ir

نویسنده مسئول:
دکتر حسین خوبان
مدیر توسعه شبکه و ارتقا سلامت، مرکز بهداشت استان خراسان رضوی، مشهد، ایران

حسین خوبان^۱، رضا افشاری گل^۱، احسان موسی فرخانی^۲

Hossein Khooban,
Reza Eftekhari Gol,
Ehsan Mousa Farkhani

^۱ گروه توسعه شبکه و ارتقا سلامت، مرکز بهداشت استان خراسان رضوی، مشهد، ایران
^۲ واحد پزشک خانواده، مرکز بهداشت استان خراسان رضوی، مشهد، ایران

ABSTRACT

Background: During the recent years, Iran's Ministry of health and medical education has considered the strategy of outsourcing of medical services to make rational government size, strengthening accountability of the system and improving efficiency of the health services. The objective of this study was to evaluate effectiveness and efficacy of outsourcing of pharmacy services of health care centers to the private sector with the approach of evidence-based policy making.

Methods: In this descriptive cross-sectional study, 7 different cities were randomly selected. Data were collected through semi-structured interviews, reviewing document of Financial and Medicinal Affairs Unit. Formal and content validity of the instruments were confirmed by expert panel and reliability confirmed with Test-retest and Cronbach's alpha. Data were analyzed using T-test and Wilcoxon rank test.

Results: By outsourcing of drug services to private sector, it was found that large amount of expenditures in personnel costs was saved. Income after the assignment was shown to increase about 2 times ($P < 0.001$). The mean number of prescriptions, showed 48% increase ($P < 0.01$). Authorities were more satisfied with the results of this outsourcing.

Conclusion: This study showed that there was an improvement in effectiveness and efficacy of pharmacy services. Hence, it was found that outsourcing of medical services to private sector was successful.

Keywords: Outsourcing; Efficacy; Effectiveness; Pharmacy

چکیده

پیش زمینه: طی چند سال اخیر وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در جهت منطقی کردن اندازه دولت، تقویت نظام پاسخگویی و کارآمد نمودن عرضه خدمات سلامت، استراتژی برون سپاری تأمین منابع را در دستور کار خود قرار داده است. این مطالعه با هدف بررسی کارایی و اثربخشی واگذاری ارائه خدمات دارویی مراکز بهداشتی درمانی مجری برنامه پزشک خانواده به بخش خصوصی با رویکرد سیاست گذاری مبتنی بر شواهد به انجام رسیده است.

روش ها: در این مطالعه، توصیفی- تحلیلی داروخانه های واگذار شده به بخش خصوصی در ۷ شهرستان استان خراسان رضوی مورد بررسی قرار گرفتند. داده ها از طریق مصاحبه نیمه ساختارمند از مسئولان، بررسی اسناد مالی و مستندات واحد امور دارویی و مالی استخراج شد. روایی صوری و روایی محتوایی ابزار با استفاده از Expert panel و پایایی آن با روش Test-retest و آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت و آنالیز داده ها با آزمون های T و Wilcoxon انجام شد.

یافته ها: با واگذاری ارائه خدمات دارویی سالیانه مبالغ بسیار زیادی در هزینه های پرسنلی صرفه جویی شد. درآمد دارویی پس از واگذاری حدود ۲ برابر افزایش داشته است ($P < 0.001$). میانگین تعداد نسخه های پیچیده شده حدود ۴۸٪ افزایش نشان داد ($P < 0.01$). میانگین رضایت مسئولان نیز افزایش قابل ملاحظه ای داشت.

نتیجه گیری: این مطالعه مشخص کرد که در کارایی و اثربخشی ارائه خدمات دارویی بهبود حاصل شده است که نشان دهنده موفقیت آمیز بودن برون سپاری فعالیت های دارویی به بخش غیردولتی بوده است.
کلیدواژه ها: برون سپاری، داروخانه، کارایی، اثربخشی

تأمین منابع از خارج از سازمان به عنوان یکی از روش های کاربردی در سازمان های دولتی مدنظر قرار گرفته است.^۱ وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی ایران نیز در جهت منطقی کردن اندازه دولت، تقویت نظام پاسخگویی و کارآمد

مقدمه

طی چند دهه اخیر به منظور استفاده بهینه از منابع موجود و تلاش در جهت پیشگیری از هدر رفتن آن، در سازمان های دولتی راهبرد

منظور بهره‌گیری از Expert panel در اختیار ۷ نفر از مدیران و صاحب نظران حوزه معاونت بهداشتی قرار داده شد. پرسشنامه‌ها پس از اعمال پیشنهادهای و نظریه‌های اصلاحی مورد بازنگری قرار گرفت.

پایایی پرسشنامه با بهره‌گیری از روش Test-retest و با استفاده از آلفای کرونباخ، با جمع‌آوری داده‌ها از ۱۰٪ حجم نمونه و تکرار آن در فاصله ۱۵ روز، محاسبه گردید و سؤالات دارای پایایی ضعیف مورد اصلاح قرار گرفت. آنالیز داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS با آزمون‌های T و Wilcoxon انجام شد.

یافته‌ها

در مجموع، اطلاعات ۳۵ داروخانه از مراکز بهداشتی مشهد ۲، مشهد ۳، زاوه، مهولات، تایباد، خواف و درگز مورد مطالعه قرار گرفت. با واگذاری ارائه خدمات دارویی سالانه مبالغ بسیار زیادی در هزینه‌های پرسنلی صرفه‌جویی شد. درآمد داروخانه پس از واگذاری حدود ۲ برابر افزایش داشت. در این رابطه، آنالیز داده‌ها نشان داد که درآمد داروخانه قبل و پس از واگذاری به طور معنی‌داری تفاوت داشته و افزایش یافت ($P < 0.001$) (جدول ۱). تعداد نسخه‌های پیچیده‌شده در داروخانه‌های مورد بررسی از ۶۵۶۷ به ۹۷۰۸ (حدود ۴۸٪) در سال پس از واگذاری افزایش یافت که این یافته از نظر آماری معنی‌دار است ($P < 0.001$) (جدول ۱). میانگین رضایت کلی مسئولان از عملکرد کلی داروخانه‌ها قبل و پس از کاهش تصدی نیز افزایش قابل ملاحظه‌ای داشت (جدول ۲).

کردن عرضه خدمات سلامت، طرح کاهش تصدی‌گری را دنبال می‌نماید.^۲

تأمین دارو جزء هشتم پروتوکل مراقبت‌های بهداشتی اولیه (PHC) و از تعهدات دولت می‌باشد. ارائه خدمات دارویی به بیماران اعم از سرپایی و بستری جایگاه ویژه‌ای دارد. زیرا عوامل گوناگون اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باعث شده که دارودرمانی به عنوان شیوه اصلی پیشگیری و درمان بیماری‌ها در جامعه مطرح شود.^۳

این مطالعه با هدف بررسی کارایی و اثربخشی واگذاری ارائه خدمات دارویی مراکز بهداشتی درمانی مجری برنامه پزشک خانواده به بخش خصوصی با رویکرد سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد به انجام رسیده است.

روش‌ها

این مطالعه، توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی می‌باشد. جامعه پژوهش کلیه شبکه‌های بهداشتی درمانی دانشگاه علوم پزشکی مشهد بود. از این میان، به صورت تصادفی ساده کلیه داروخانه‌های واگذار شده به بخش خصوصی در ۷ شهرستان مورد بررسی قرار گرفت. داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختارمند، بررسی اسناد مالی و مستندات واحد امور دارویی و مالی استخراج گردید. برای بررسی میزان رضایتمندی مسئولان، پرسش‌نامه‌ای استاندارد به روش مصاحبه حضوری طراحی شد. این پرسشنامه تک‌مرحله‌ای شامل سؤالاتی در خصوص سنجش رضایتمندی بود. پرسشنامه طراحی‌شده برای ارزیابی روایی صوری و روایی محتوایی و به

جدول ۱. میانگین عملکرد داروخانه‌های مراکز مجری برنامه پزشک خانواده قبل و بعد از واگذاری به بخش خصوصی

P-value	سال پس از واگذاری	سال پیش از واگذاری	
< 0.001	۳,۰۶۷,۶۲۰,۹۷۰	۱,۶۹۷,۴۸۸,۲۹۰	میانگین درآمد داروخانه‌ها (ریال)
۰.۴۲	۳,۴۲۵,۹۹۲,۰۹۰	۳,۹۰۷,۴۷۳,۲۸۰	میانگین هزینه خرید دارو (ریال)
۰.۲۰	۳۴۵,۲۲۸,۵۰۰	۲۸۰,۲۰۹,۸۹۰	هزینه نیروی انسانی (ریال)
۰.۰۱	۹۷۰۸	۶۵۶۷	تعداد نسخ

جدول ۲. میانگین درصد رضایت از عملکرد کلی داروخانه‌های مراکز مجری برنامه پزشک خانواده قبل و پس از واگذاری به بخش خصوصی

سال پس از واگذاری	سال پیش از واگذاری	
٪۸۲	٪۵۲	رضایت مدیران شبکه
٪۸۵	٪۵۰	رضایت معاونین بهداشتی
٪۸۹	٪۴۸	رضایت مسئولان امور دارویی شهرستان
٪۸۰	٪۵۵	رضایت کارشناسان برنامه پزشک خانواده
٪۹۱	٪۴۵	رضایت مسئولین مرکز بهداشتی درمانی

بحث و نتیجه گیری

کاهش تصدی افزایش معناداری نشان داد که می‌تواند به دلیل ارائه خدمات سریع‌تر و پاسخگویی بهتر بوده باشد. مقایسه رضایت مسئولان از عملکرد داروخانه‌ها قبل و پس از واگذاری نشان می‌دهد، پس از واگذاری رضایت کلی از عملکرد داروخانه‌ها افزایش چشمگیری داشته است. به همین ترتیب، طبیبی و همکاران نیز در پژوهشی نشان دادند واگذاری خدمات به ارتقای کارایی و افزایش رضایت بیماران منتهی می‌شود.^۶ تورانی و همکاران نیز در پژوهش مشابهی نشان دادند که در هزینه‌های پرسنلی و هزینه‌های خرید دارو پس از واگذاری داروخانه‌ها به بخش خصوصی صرفه‌جویی شده است، رضایت مسئولان افزایش یافته و همچنین تعداد نسخه‌های پیچیده شده نیز بیشتر شده است.^۷

مطالعه حاضر نشان داد، کارایی و اثربخشی ارائه خدمات دارویی پس از برون‌سپاری فعالیت‌های دارویی به بخش غیردولتی افزایش یافته و در نتیجه این اقدام موفقیت‌آمیز بوده است.

تضاد منافع: ندارد.

در رابطه با عملکرد مالی داروخانه‌های مراکز مجری برنامه پزشک خانواده قبل و پس از اجرای کاهش تصدی، بحث درآمد و هزینه‌های دارویی مطرح است. میانگین درآمد قبل و پس از واگذاری تفاوت معناداری دارد. براساس نتایج پژوهش، برون‌سپاری از نظر عملکرد مالی به نفع سیستم بهداشتی درمانی است. در این رابطه، نتایج تحقیق بیمارستان فالز چرچ (Falls Church) در آمریکا، مشابه پژوهش حاضر است به طوری که پس از عقد قرارداد برای ارائه خدمات دارویی، درآمد بیمارستان از ۲/۴ میلیون دلار در سال ۲۰۰۵ به ۱۰ میلیون دلار در سال ۲۰۰۸ رسید.^۴ به طور مشابه، رویین‌تن نیز تأثیر مثبت واگذاری امور به بخش خصوصی در شبکه بهداشت و درمان الیگودرز از لحاظ درآمدی را در مطالعه خود نشان داد.^۵

در پژوهش حاضر، هزینه خرید دارو پس از واگذاری کاهش یافت در حالی که هزینه‌های پرسنلی پس از کاهش تصدی‌گری، افزایش اندکی داشت. تعداد نسخه‌های پیچیده شده نیز پس از اجرای

لطفاً به این مقاله از ۱ تا ۲۰ امتیاز دهید.

کد این مقاله: ۶۲۰۸

شماره پیامک مجله: ۳۰۰۷۸۳۸

نحوه امتیازدهی: امتیاز-شماره مقاله

نمونه صحیح امتیازدهی (چنانچه امتیاز شما ۲۰ باشد): ۶۲۰۸-۲۰

Reference:

1. Veisie GH. Report of 48th meeting of chancellors of Iran's Medical Sciences Universities, document NO.5. Outsourcing in Supportive Service. (In Persian) Tehran: Ministry of Health and Medical Education; 2003.
2. Report of 48th meeting of chancellors of Iran's Medical Sciences Universities, document NO.5. Outsourcing in Supportive Service. (In Persian) Tehran: Ministry of Health and Medical Education; 2005.
3. Shiri Y. Health Sector Evolution in Less Developed Countries. (In Persian) Tabriz: Ghazi Jahani; 1999.
4. Howell J. Pharmacy choice. Aspen Valley Hospital: Pharmacy Journal; 2008: 7.
5. Roointan AR. Improvement of Management and Use of Resources with Outsourcing to Private Sector in Aligoodarz Health Care System. (In Persian) Proceedings of the 1st Nationwide Conference of Resource Management in Hospitals, 2002, Tehran, Iran. p. 279.
6. Tabibi SJ, Kakhani MJ, Ehsani-Chimeh E. An Evaluation of the Outsourcing Strategy in Supportive Services in the Hospitals Affiliated to the Ministry Of Health and Medical Education. (In Persian) Journal of Health Administration. 2008;10(30):59-66.
7. Tourani S, Maleki M, Ghodousi-Moghadam S, Gohari MR. Efficiency and Effectiveness of the Firoozgar Teaching Hospital's Pharmacy after Outsourcing, Tehran, Iran. (In Persian) Journal of Health Administration. 2010;12(38):59-70.